

Venäjän kielen opiskelu suomalaisissa kouluissa

K a i j a P e r h o

Venäjän kieli ei kuulu suomalaisen koulun pakollisiin aineisiin. Suomessa venäjän kielen opiskelu liittyy läheisesti kuhunkin poliittiseen tilanteeseen. 1900-luvun alussa sortokauden venäläistämisaikana oli venäjä pakollinen aine ja kouluissa sitä oli jopa seitsemän tuntia viikossa. Itsenäistymisen jälkeen loppui venäjän opiskelu kouluissa kokonaan ja Helsingin yliopiston venäjän kielen ja kirjallisuuden professuurikin lakkautettiin. Kaksi- ja kolmikymmenluvulla oltiin Suomessa vain suomalaisia, eikä haluttu olla missään tekemisissä Neuvostoliiton tai venäjän kielen kanssa.

Ennen talvi- ja jatkosotaa ja niiden aikana suhtautuminen venäjän kieleen oli erittäin kielteistä. Tilanne muuttui heti rauhansopimuksen jälkeen, kun kouluhallitus päätti, että yhdeksässä suomalaisessa lyseossa alkaa venäjä pakollisena pitkänä kielenä. Suomen ja Neuvostoliiton suhteiden hieman normalisoituessa vuonna 1956 pakollisuus poistettiin. 1960-luvun alussa yöpakkasien ja Juri Gagarinin avaruuslennon jälkeen kouluhallitus päätti taas venäjän pakol-

lisuudesta – nyt 13 lukiossa. Peruskoulun myötä nämä pakolliset ryhmät loppuivat. 1970-luvulla perustettiin kuitenkin moniin lukioihin vapaaehtoisesti venäjän ryhmiä, kun demokraattiseen liikkeeseen osallistuneet radikaalit opiskelijat valmistuivat opettajiksi ja aloittivat työnsä kouluissa.

1980-luvun alussa oli venäjänopiskelijoita lukioissa suurin määrä, 10 % kokelaista osallistui venäjän kielen ylioppilaskirjoituksiin. Uusi lukiolaki muutti tilanteen, kun lyhyt kieli ei enää kuulunut pakollisiin aineisiin. Venäjää opiskelevien määrä väheni kahdella kolmanneksella 1980-luvun aikana. Koululakiin oli myös tekeillä pitkiä kieliä koskeva muutos, jolla haluttiin peruskoulun ainoaksi pitkäksi kieleksi englanti. Turkulaisen venäjänopettajan Marja Soinin ja muiden aktiivisten venäjän kielen puolustajien kanssa järjestimme Suomi-Neuvostoliitto-seuran karvalakkilähetystön eduskunnan sivistysvaliokunnan sekä opetusministeri Kivistön luo. Lähetystö vaati lakiehdotukseen muutosta ja saikin myöhemmin tahtonsa läpi. Mahdollisuus opiskella venäjää pitkänä kielenä säilyi, vaikka sitä opiskelikin alle puoli prosenttia peruskoululaisista.

Kun Neuvostoliitto hajosi vuonna 1991, olettimme me venäjänopettajat venäjän opiskelun lisääntyvän. Parina vuonna näin näytti käyvänkin, mutta into laantui pian. Koulujen säästöt kohdistuivat aineisiin, joissa opiskelijamäärä oli pieni ja joissa ei ollut virkoja. Kielitaidon turvaamiseksi opetushallitus päätti perustaa Itä-Suomen suomalais-venäläisen koulun Lap-

peenrantaan, Imatralle ja Joensuuhun. Lisäksi 1990-luvulla järjestettiin peruskoulun viidenneltä luokalta alkava A2-venäjä ratkaisemaan kieliohjetuksen tarvetta. Kotkan kaupunki päättikin valita venäjän ainoaksi A2-kieleksi koko kaupungissa ja kaupungissa muodostui runsaasti ryhmiä. Oppikirjoja valmistui alakoulun tarpeisiin. Helsingiläiset kirjoittivat *Soroka*-kirjan ja me teimme Joensuussa *Klassno!*-kirjan.

2000-luvulla ei venäjän opiskelu yleissivistävissä kouluissa ole sanottavasti lisääntynyt, kuten ammattikorkeakouluissa ja vapaan sivistystyön piirissä on tapahtunut. Erityisesti Itä-Suomen työpaikoilla venäjän osaamisen tarve lisääntyy turismin kasvaessa. Myös 1990-luvulta lähtien kasvanut maahanmuutto venäjänkielisistä maista lisää kielitaidon tarvetta. Kiinnostus venäjän kielen opiskelua kohtaan on peruskouluissa lisääntynyt aivan viime vuosina 2010-luvulla, kun opetushallituksen Kielitivoli-hanke on erityisavustuksin tukenut harvinaisten kielten opiskelua. Kieltenopettajat ovat saaneet koulutusta ja näin voineet tehostaa informointia eri kielten valintamahdollisuuksista.

Ryhmiä koolle!

Olen toiminut venäjän kielen lehtorina vuodesta 1976 Joensuun normaalikoulussa. Venäjä oli kaikille lukiolaisille pakollinen lyhyt kieli alkaessani työn. Pyrin muodostamaan alusta alkaen lukion kielen rinnalle A-kielen ryhmiä. Se osoittautui mahdottomaksi tehtäväksi, koska kaupungin kieliohjelman mukaan oli ryhmään saatava 25 oppilasta. Järjestimme koululla vanhempainiltoja, joihin pyysimme asiantuntijavieraita. Pyysimme lehtiä kirjoittamaan kielivalinnoista. Tarpeellista määrää halukkaita ei ilmaantunut. Tilanne oli hankala, kun lukiossa valinnat vähenivät eikä peruskouluryhmiä muodostunut. Vähitellen informoinnin tuloksena tuli venäjän B2-ryhmiä kahdeksannelle luokalle ja lukioonkin muodostui vuosittain B3-ryhmiä.

Vuonna 1982 teimme valtuustokyselyn Joensuun kaupungin pitkistä kielistä ja päättimme perustaa Joensuuhun venäjänkielisen

leikkikoulun, jossa kasvatimme halukkaita lapsia A1-kielivalintoja tekemään. Leikkikoulu tehosikin ja 1985 alkoi ensimmäinen venäjän A1-ryhmä kolmannelta luokalta. Pyöräitin viisi vuotta leikkikoulua kannatusyhdistyksen sihteerinä. Järjestimme illanviettoja, rahankeräystä, myyjäisiä ja Neuvostoliiton-matkoja. Kirjoitin myös sivulaudaturtyön alle kouluikäisten venäjän kielen opiskelusta viidessä eri päiväkodissa Kuopiossa, Joensuussa, Turussa, Jyväskylässä ja Helsingissä.

Lukion B3-kielen opetus vaikutti joskus turhauttavalla, koska lukion aikana oppilaat eivät ehtineet omaksua vaadittavaa sujuvaa venäjän kielen luku- ja kirjoitustaitoa. Innostuin tutkimaan Joensuun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan ylioppilastutkintoprojektissa venäjän kielen ylioppilasaineita. Aineistonani oli vuoden 1987 kevään 209 pitkän kielen kirjoitelmaa. Väittelin aiheesta vuonna 1993. Tutkimukseni osoitti, ettei ylioppilaskokelaiden kielitaito ole vaatimusten tasolla. Monet opettajat olivat ratkaisseet ongelman opettamalla ulkoa lauseita ja rakenteita, jolloin kirjoitelmat muistuttivat toisinaan ja samat sananlaskut olivat useassa aineessa. Mielenkiintoisin teoria, johon tutustuin, oli akateemikko Karaulovin kielipersoonallisuusteoria. Ylioppilaskirjoitelmissa ei voitu havaita kaikkien kolmen tason venäläisiä persoonallisuuspiirteitä, kuten pitkässä kielessä olisi voinut odottaa. Tohtorin arvosta on ollut hyötyä yrittäessäni edistää venäjän kielen opiskelua. Kaksi vuotta virkapaalla tutkimassa kielentutkimuskirjallisuutta antoi pohjan omalle metodiikalleni kielienopettajana. Ilman rakenteiden hallintaa ei koulussa saatu pohja ole riittävä jatko-opintoja ajatellen. Kiinnostusta on ylläpidettävä kaikin keinoin.

Innostus A-venäjän opiskeluun hiipui leikkikoulun siirryttyä keskustasta lähiohjelmaan. Palattuani tutkimusvapaalta syksyllä 1991 ei enää ollut uusia alakoulun ryhmiä. Silloin keskityimme viidenneltä luokalta alkavan A2-venäjän ryhmien muodostamiseen. Kehittelin eri toimia innostuksen herättämiseksi. Vanhempainillat olivat tärkeä informointikanava. Kävin itse kaikissa koulumme neljänsissä luokissa kertomassa

venäjänopiskelusta. Opetin muutamia sanoja ja aakkoslaulun. Vuosi vuodelta informointi laajeni. Kävin vanhempainilloissa monissa kouluissa. Vähitellen kehitelimme oppilaiden kanssa erilaisia esittelykokonaisuuksia: näytelmiä, alkeismonisteita, lauluesityksiä. Näitä esitimme omassa kouluissa sekä kaupungin kouluissa, joihin matkustimme kaupunginbusseilla. Teimme myös pari näytelmämatkaa Helsingin kouluihin junalla, raitiovaunulla, metrolla ja muilla liikennevälineillä. Näihin vuosiin asti on viidennen luokan ryhmä muodostunut joka vuosi (yhtä poikkeusta lukuun ottamatta).

Toinen tutkimuskauteni oli vuonna 1999–2001, jolloin laadin yläkoulun oppikirjan *Klassno!2*. Varsinainen tutkimuskohteeni oli Itä-Suomen suomalais-venäläisen koulun kahdensuuntainen vieraskielinen opetus. Videoimme kultakin opettajalta kahdella kameralla kolme oppituntia ja tarkkailimme, kuinka suomenkielillä tunneilla opetetaan maahanmuuttajille suomea ja venäjänkielillä tunneilla suomalaisille venäjää. Koulussa oli jo silloin joitakin taitavia opettajia, jotka selviytyivät hyvin tässä haasteellisessä tilanteesta ja pystyivät opettamaan sekä ainetta että kieltä. Järjestimme keväällä 2001 Sirkka Laihiala-Kankaisen kanssa seminaarin, jossa käsiteltiin näitä kahta kieltä ja niiden opetusta. Laadimme näiden esitelmien pohjalta vuonna 2002 julkaistun artikkelikokoelman *Kahden kulttuurin väkeä*.

Pakollisen venäjän ryhmä on ollut kuitenkin koko ajan tavoitteenani. 2000-luvulla huomasimme, ettei koulumme kolmannelle luokalle muodostu A1-saksan eikä -venäjän ryhmiä, koska kielistä kiinnostuneet olivat valinneet varhennetun englannin jo ensimmäisellä luokalla. Koulun kielenopettajat suunnittelivat yhdessä uuden kieliohjelman, jossa saksa, venäjä ja englanti alkavat jo ensimmäisen luokan kevätlukukauden alussa. A2-kielinä tarjotaan englantia ja venäjää viidenneltä luokalta. B2-kieliä ovat saksa, venäjä ja ranska. Tämä kieliohjelma on toiminut hyvin. Jo kuuden vuoden ajan on ensimmäiselle luokalle tullut kaikkien kolmen kielen ryhmät. Se on vaatinut paljon työtä. Syksyisin

olemme osallistuneet kaupungin päiväkotien esikoululaisten vanhempainiltoihin, koska kouluun ilmoittautuminen on jo esikouluvuoden tammikuussa. Marras-joulukuussa vierailimme opettajaopiskelijoiden kanssa koulun oppilaak-siottoalueen päiväkotiryhmissä ja pidämme tunnin pituisen kielituokion, jolla keskustelemme eri kielistä ja harjoitteleme tervehdyksiä näillä kielillä. Esittelemme toisemme venäjäksi ja samalla kyselemme kaikkien lasten nimet, jotka kirjoitamme kyrillisin kirjaimin. Opettelemme matrhoška-nuken avulla numeroita, askartelemme ja leikimme Karavaj-leikkiä. Tuokiot jäävät kaikkien mieleen.

Kaikki vanhemmat eivät uskalla valita venäjää A-kieleksi, mutta 1–2-luokkien oppilaat osallistuvat mielellään venäjän kielen kerhoon. Kerho perustettiin vuonna 1983 alun perin A-venäjän valinneille, joiden opiskelu alkoi kolmannella luokalla. Nyt kerho kokoontuu säännöllisesti perjantaisin klo 12. Syksyllä 2012 kerhoon tuli 38 innokasta 1–2-luokkalaista. Kerhossa opetellaan kirjaimia, sanoja, loruja ja laululeikkejä. Kerhossa harjoitteleme jonkin näytelmän, jonka esitämme muille ala-koululaisille. *Repka*, *Teremok* ja *Tri porosjonka* ovat olleet suosittuja satunäytelmiä. Kerho vaikutus näkyy viidennen luokan kielivalinnoissa sekä tuntuu yläkoululaisten kuullunymmärrystaidoissa. 4–6-luokkalaisille on Viipurista kotoisin oleva lastenteatterinohjaaja Natalja Lundyševa pitänyt näytelmäkerhoa nyt jo kolmatta vuotta. Hän on järjestänyt koulussamme kahdesti lasten teatterifestivaalin Ilo elää lapsissa, johon on tullut näytelmäryhmiä Petroskoista, Samarasta ja Viipurista. Kevään 2013 festivaaliin kutsutaan näiden lisäksi näyttelijöitä Norjasta.

B2-kielen ryhmiä olemme pyrkineet perustamaan vuosikausia 2000-luvulla. Kun omasta koulusta ei riittänyt halukkaita, laajensimme oppilaiden informoinnin naapurikouluun Lyseon peruskouluun. Kävimme oppilaiden ja opettajaopiskelijoiden voimin oman koulun lisäksi kaikissa Lypen seitsemänsissä luokissa ja molempien koulujen vanhempainilloissa. Vaikka vaadittava ryhmäkoko on vain 10 op-

pilasta, emme saaneet ryhmää kokoon. Se on harmi, koska Lyseon peruskoulussa ei opeteta lainkaan venäjää.

Lukiossamme toimii Itä-Suomen koulun lukio, jossa kaikki opiskelijat ovat valinneet laajennetun pitkän venäjän opinnot. Omassa lukiossamme on vuosittain muodostunut eriko-koisia ja -tasoisia venäjän ryhmiä. A2-venäjän peruskoulussa opiskelleet eivät suinkaan kaikki jatka opintojaan lukiossa, mutta luotamme siihen, että heillä on hyvä pohja kielenopintojen jatkamiseen jatko-opintojen niin tarvitessa.

Opiskeluinnon ylläpitäminen

Kun venäjän opiskelu alkaa meillä Joensuun normaalikoulun peruskoulussa ensimmäisellä tai viidennellä luokalla, ovat oppilaat innoissaan ja haluavat oppia uutta. Eurooppalaisen kielisalkun täyttäminen siirtää oppimisvastuuta vähitellen oppilaille itselleen ja työ sujuu mukavasti myönteisessä ilmapiirissä. Vanhemmat kutsutaan yhteisiin teiloihin tutustumaan lastensa salkkutöihin ja opettelemaan venäjän sanoja ja kirjaimia erilaisten pelien avulla. Oppimismenetelminä alaluokkalaisten kanssa käytetään lauluja, leikkejä ja piirtämistä. Suuri osa ajasta kuluu lukemisen opetteluun sekä kirjoittamisen harjoitteluun.

Usein muutaman vuoden kuluttua osa oppilaista turhautuu venäjän opiskeluun. Turhautumiseen on monia syitä. Jotkut oppilaat joutuvat tekemään paljon töitä sanojen tai oikean ääntämisen oppimiseksi ja he kyllästyvät työntekoon. Tarvittavaa sinnikkyyttä ei ole kaikilla. Toiset oppilaat, useimmiten pojat, haluavat sulautua enemmistöön, ja enemmistöhan ei venäjää osaa. Monesti muutaman vuoden kuluttua innostus palaa. On hyvä, että kielivalinnasta pidetään kiinni, eikä oppilaille anneta lupaa keskeyttää venäjänopiskelua mistään syystä. Venäjän kielen tuntien pitää siis olla innostavia ja mukavia, niistä pitää jäädä positiivisia muistoja.

Opiskelun aikana on oltava vaihtelua. Oman pitkän saksan opiskelukokemukseni perusteella olen harrastanut laulamista kaikissa venäjän

ryhmissä. Kaikilla ryhmillä on oma lempilaulunsa. Vuonna 1997 valmistuneessa 5–6-luokkien *Klassno!*-kirjassa on 31 laulua. Innokkaimmat oppilaat ovat osanneet niistä jokaisen. Alkuopetuksen *Maksim Muhomor* -kirjaa laatiessamme päädyimme uusiin lauluihin, jotka musiikinopettaja Anatoli Kirilkin Karjalan valtiollisesta pedagogisesta instituutista sävelsi. Kirjassa on 21 laulua. Niiden avulla lukutaidon omaksuminen helpottuu. *Maksim Muhomorin* laulut nauhoitimme cd-levylle oman koulun studiossa. Laulajina olivat kaikki alakoulun venäjän kielen ryhmät.

Klassno-kirjan ja *Maksim Muhomorin* laatijoina oli itseni lisäksi venäjän kielen opetusharjoittelua suorittavia opiskelijoita, jotka suorittivat kirjan työskentelystä tutkimuspraktikumtyönsä. Molempien kirjojen tekstinauhoitteet tehtiin koulun studiossa ja lukijoina olivat koulun venäjänkieliset oppilaat. Yhteiset harjoitukset ja hyvä lopputulos vaikuttivat positiivisesti venäjänkielisten oppilaiden itsetuntoon sekä kieli-identiteettiin.

Joensuun normaalikoulun peruskoulussa on ollut vuosittain 10–20 venäjänkielistä oppilasta. Heille on järjestetty oma opetus, jonka tavoitteena on kielitaidon vahvistamisen lisäksi ryhmäytyminen ja kieli-identiteetin vahvistaminen. Kahden viikkotunnin avulla ei pystytä oppimaan kaikkia äidinkielen rakenteita eikä koko kirjallisuutta. Keväisin olemme lukeneet yhden kirjan (esimerkiksi *Krokotiili Genan* ja *Fedja-sedän*), olemme yhdessä laatineet luetun pohjalta näytelmän, jonka olemme sitten esittäneet 1–2-luokkien oppilaille. Näytelmän laatiminen yhteistyössä on hauskaa ja esittäminen haastavaa mutta palkitsevaa.

Osa viidennellä alkaneista A2-venäjän opiskelijoista ei kuudennen luokan alkaessa enää muista, miksi ovat venäjän valinneet. Tämä on syy eri näytelmäprojekteihin. Osa näytelmistä on laadittu itse, osa on ollut kansansatuja. Näytelmät on esitetty joko koulun aamunavauksessa, vanhempainillassa tai neljäsluokkalaisten kieli-infotilaisuudessa. Lukuvuonna 2010–2011 laadimme koulun musiikinopettaja Muusa Pelkosen kanssa laulunäytelmän, jonka juoni oli

suvaitsevaisuus. (Maahanmuuttajatyttö Vera tulee uuteen kouluun ja muut oppilaat kiusaavat häntä. Keskustelun jälkeen he ottavat hänet ystäväkseen.) Esitimme näytelmän omalle koululle ja kävimme esittämässä sen myös Petroskoin Lasten ja nuorten luovuspalatsissa keväällä 2011 noin kahdellesadalle suomenkielen opiskelijalle Petroskoin eri kouluista. Pääsimme myös paikalliseen televisioon. Oppilaat yöpyivät palatsin tanssiryhmäläisten kotona ja saivat näin oikeita kokemuksia venäläisestä kodista. Keväällä 2011 rehtorimme allekirjoitti palatsin kanssa sopimuksen vastavuoroisista vierailuista. Lukuvuonna 2011–2012 teimme Muusa Pelkosen kanssa musiikkinäytelmän Lumikki ja seitsemän kääpiötä, jonka esitimme myös Petroskoissa. Tällä matkalla asuimme hostellissa ja se oli opettajille vaativa matka. Esitykset onnistuivat hyvin, laulut ja repliikit osattiin ja taas pääsimme Karjalan televisioon. Lukuvuonna 2012–2013 odotamme petroskoilaisia Luovuspalatsin koululaisia ensimmäistä kertaa Joensuuhun ja toivomme, että kaikille löytyy oma isäntäperhe ja hyvä ohjelma.

Opetusharjoittelun monipuolistamiseksi on vuosittain pidetty 4-, 5- tai 6-luokkalaisille yökoulu. Ohjelma on suunniteltu tarkkaan tietyn teeman ympärille. Teemoja on ollut junamatka Irkutskiin, merirosvolaiva sekä Pietarin sirkus. Kokoonnumme koululla perjantai-iltapäivänä klo 17, jaamme yökoulupassit ja tehtävät, jakaannumme eri pajoihin. Pajoina on ollut tietokonepaja, lukupaja, matkailumainospaja, laulupaja sekä ruoanlaittopaja. Illallinen on nautittu kello 20, jonka jälkeen on valmistauduttu illanviettoon. Illanvietossa on kukin ryhmä esittänyt ohjelmaa. Usein on pidetty mannekiininäytös, jossa pari esittelee ja esittää jonkin asun ja raati arvioi asuista parhaan. Mainoksia on esitetty välipalana. On järjestetty levyraati sekä erilaisia yhteisleikkejä. Hiljaisuus on sovittu klo 23–7. Aamulla yksi ryhmistä on järjestänyt aamupalan. Sen jälkeen ovat kaikki ryhmät pitäneet vuorotellen venäjänkielisen puolituntisen urheilusalissa. Siivouksen jälkeen on kaikille jaettu mitalit ja luovutettu tarkastetut ja leimatut passit. Yökoulua odotetaan koko talvi

ja muistellaan loppukevät. Sen jälkeen on koko ryhmä innostunut venäjän opiskelusta ja kaikilla on minimitaidot lukemisessa ja puhumisessa.

Maksim Muhomor -kirjaan saimme tietokonepelejä, jotka laativat yliopistollamme opiskelevat venäläiset maisteriopiskelijat. Tietokonepelit ovat kaikkien oppilaiden mielestä mukavaa vaihtelua. Venäjän kieliluokassa on Kielitivolin ansiosta 15 tietokonetta, joten kaikki voivat työskennellä samanaikaisesti omalla koneellaan. *Maksim Muhomorin* sisältämistä lauluista on tehty karaokeversio, jota voi kuunnella omalla koneella. Teemme lisäksi koneilla usein erilaisia kielisalkkutöitä, jotka pari arvioi. Tuntien vaihteluna järjestetään joskus työpistetyöskentelyä, joka motivoi oppilaita. Siinä tietokoneista on paljon hyötyä.

Joka kevät koulu järjestää toukokuun lopulla venäjää opiskeleville oppilaille (1-luokkalaiset – abiturientit), heidän vanhemmilleen, opettajille sekä opettajaopiskelijoille Sortavalan matkan. Matkaa suunnitellaan pitkään ja siihen valmistaudutaan opettajaopiskelijoiden johdolla eri luokissa monenlaista ohjelmaa harjoitellen. Matka alkaa klo 6 ja iltayhdeksään mennessä palaamme takaisin koululle. Viime vuosina matkan teemoina on ollut arkkitehtuuri (esitys Sortavalan rakennuksista), geologia (Ruskealan marmorikaivos), taide (esitelmä Karjalan taiteesta ja Gogolevin taidenäyttely) ja historia (Pohjois-Laatokan alueen paikallismuseo). Vuoden 2013 kevään aiheeksi ehdotettiin musiikkia, joten pyydämme ystävyyskouluumme koulua nro 3 järjestämään meille konsertin, johon itsekin valmistaudumme. Päivän matkan hinta on 100 euroa, jonka vanhemmat maksavat kokonaan ja muut selviävät 30 eurolla. Yläkoululaiset järjestävät bussimatkoille tietokilpailun ja opiskelijat Sortavalassa ryhmittäin suoritettavan kaupunkisuunnistuksen. Ravintolakäynti on matkan kohokohta. Piipunpihan kannattaakin tarjota hyvät ruoat, niin joka kevät saapuu taattu 64 hengen seurue lounastamaan. Matkat ovat onnistuneet joistakin bussihankaluuksista huolimatta hienosti. Päivän aikana eri luokkien opiskelijat tutustuvat toisiinsa, vanhemmat voi-

vat tutustua opettajiin, kaikki voivat laulaa tai esiintyä linja-autossa ja perillä on aikaa kävellä koko kaupungin keskusta läpikotaisin ja ihailla sen rakennuksia.

Yläkoululaisten ja lukiolaisten kanssa on monesti käyty Leningradissa ja Pietarissa tutustumassa nähtävyyksiin. Suosituin matkakohde on kuitenkin ollut Petroskoi, jonne on matkustettu vuodesta 1992 lähtien. Toimiessani yliopistomme ja Karjalan valtiollisen pedagogisen instituutin rehtorien tulkkina sain järjestettyä meille mahdollisuuden osallistua vuosina 1992–1994 instituutin järjestämälle Nuori pedagogi -leirille heinäkuussa kaksi viikkoa ja tammikuussa 9 päivää. Leirin ohjelmassa oli laulunopetusta, kansantanssia, illanviettojen suunnittelua ja järjestämistä sekä muuta leiriohjelmaa. 1990-luvun ajan kävimme vuosittain instituutin suomen kielen laitoksen vieraina, ja suomen kielen opiskelijat kävivät vierainamme vastavuoroisesti. 2000-luvun alussa Unesco-koulujen

kokouksessa ilmoitti Petroskoin koulun nro 34 rehtori halukkuutensa kouluysteistyöhön, ja niin olemmekin vuosittain huhtikuussa matkanneet Kukonmäelle kouluun nro 34 ja vastaanottaneet koulun oppilaat ja opettajat syksyllä. Kotimajoitus ja kulttuuriohjelma ovat olleet antoisia.

Venäjän kielen opettaminen on ollut koko työurani ajan mielenkiintoista ja antoisaa. Monet hankaluudet ja vastoinkäymiset ovat kasvattaneet sisua ja saaneet aikaan yhä uusia projekteja ja tempauksia. Olen saanut toimia tulkkina yliopiston neuvotteluissa sekä oppaana vierailijoille ja näin tutustunut mukaviin ihmisiin. Antoisinta on ollut työskennellä eri-ikäisten oppilaiden sekä opettajaopiskelijoiden kanssa. Tavaksi on muodostunut järjestää kunkin oppilasryhmän kanssa teehetki kerran kuussa hyvien tapojen oppimiseksi. Olen nyt tyytyväinen, kun peruskoulumme 600 oppilaasta 150 opiskelee venäjää. Voin siis antaa tietä nuoremmille.